

Huvudman

Fria Läroverken i Sverige AB, org. 556917-2041
info@laroverken.se

Ärendet

Tillsyn av den fristående gymnasieskolan Fria Läroverken Norrköping i Norrköpings kommun

---

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Fria Läroverken i Sverige AB att senast den **20 juni 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende de brister som beskrivits i detta beslut. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Fria Läroverken i Sverige AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Fria Läroverken i Sverige AB ska vidta följande åtgärder

Bedömning och betygsättning

1. Se till att rektor arbetar på ett sådant sätt att rektor säkerställer att betygsättning sker enligt författningarnas krav (3 kap. 14 § skollagen).
2. Se till att för det fall betyg sätts efter provning ska det framgå av betygskatalogen. Om eleven har ett betyg i kursen sedan tidigare ska såväl det nya som det gamla betyget framgå. Vidare ska betyg efter provning markeras med ett P i kolumnen för markeringar i utdrag ur betygskatalogen. Dessutom ska det av utdraget framgå att med markeringen P avses att betyg har satts

efter prövning (15 kap. 28 § skollagen, 8 kap. 24 § gymnasieförordningen [2010:2039] samt 12 och 16 §§ jämte bilaga 2 i Skolverkets föreskrifter om betygs katalog [SKOLFS 2011:123]).

3. Se till att rättelser av betyg endast görs om betyget innehåller en uppenbar oriktighet i form av ett skrivfel eller liknande förbiseende samt att ändringar av beslut om betyg endast görs om den eller de som har fattat beslutet om betyget finner att det är uppenbart riktigt på grund av nya omständigheter eller annan anledning och det kan ske snabbt och enkelt. Eventuella rättelser eller ändringar i betyg ska framgå av betygs katalogen och dateras och signeras (3 kap. 19 och 20 §§ skollagen samt 15 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog).
4. Se till att beslut om betyg (även beslut om betyg efter prövning) dokumenteras på föreskrivet sätt med datum och egenhändig signatur eller elektronisk underskrift i betygs katalogen (7 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog).
5. Se till att betyg beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte innehar legitimation, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad, om inte något undantag från bestämmelsen är tillämplig. I detta ingår att rektor ska upphöra med att fatta beslut om betyg i andra fall än när det är föreskrivet enligt skollagen och tillhörande författningar (3 kap. 16 § skollagen och 8 kap. 1 a och 1 b gymnasieförordningen).
6. Se till att betyg för elever sätts när en kurs är avslutad, vilket är när den av huvudmannen beslutade undervisningstiden för kursen upphör (15 kap. 22 § skollagen samt 4 kap. 22 § gymnasieförordningen).
7. Se till att skolans lärare vid betygssättning på kurser där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska framgå vilka elever som gjort de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk under vårterminen 2024 och vad de fått för betyg på nationella provet respektive på den kurs för vilket provet gjordes. I de fall elevens kursbetyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen på kursen (15 kap. 25 a § skollagen).

Rätten att gå om kurs

8. Se till att vid minst ett tillfälle innan den **30 maj 2024** informera samtliga elever under vilka förutsättningar de har rätt att gå om en kurs. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna

dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (9 kap. 1 och 5 §§ gymnasieförordningen).

9. Se till att rektorn beslutar om och möjliggör att gå om kurser för de elever som önskar och har rätt till det (9 kap. 1 och 5 §§ gymnasieförordningen samt Lgy 11, 1. Skolans värdegrund och uppgifter, Rättigheter och skyldigheter).

Del av område utan konstaterad brist

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del som avser prövning av kurs.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:7573) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Fria Läroverken Norrköping, med huvudmannen Fria Läroverken i Sverige AB, belägen i Norrköpings kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen framförallt kontrollerat om verksamheten vid Fria Läroverken Norrköping följer gällande bestämmelser om bedömning och betygsättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och rektorn den 27 september och 2 oktober 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat betygskataloger, individuella studieplaner och rutin för prövning.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Bedömning och betygsättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolans hantering av betygskataloger

Skolinspektionen har i samband med verksamhetsbesöket granskat hela skolans betygskatalog för läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23.

I betygskatalogerna som Skolinspektionen tagit del av finns ett stort antal exempel på betyg som justerats utan att skälet till förändringen angetts. I betygskataloger för läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23 finns flertalet exempel på betyg som justerats som saknar motivering och egenhändig signatur av den som gjort förändringen. Det finns också exempel på betyg som har ändrats med blyerts och för dessa ändringar saknas både motivering, datum och signatur. Det finns inte i någon av de tre läsårens betygskataloger någon notering om att ett betyg skulle ha ändrats med anledning av rättelse på grund av skrivfel. Av inhämtade betygskataloger för läsåret 2022/23 framgår att fyra betyg har ändrats efter prövning i kurserna Matematik 1 c och Matematik 3 c. Datum för justering av dessa betyg är den 13 december 2023, ett datum som vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök ännu inte passerat.

Rektorn har vid intervju redogjort för skolans rutiner vid betygsättning och berättar följande. Först skriver undervisande lärare in elevernas betyg i skolans system. Därefter skriver rektorn ut betygssidorna i betygskatalogen och lämnar dem till lärarna som skriver under dem. Efter att betygskatalogerna signerats tar skolans administration hand om de underskrivna handlingarna och sparar dem i mappar. Vad gäller hur betygskatalogen ska utformas uttrycker rektorn att det i vissa delar är otydligt vad som gäller. Rektorn uppger bland annat att han hört att ett betyg som ändrats efter prövning inte behöver markeras med ett P. På frågan om hur rektorn säkerställer att betygskatalogen är korrekt säger rektorn att han utgår ifrån det som han tidigare har lärt sig och det som huvudmannen har instruerat om. Vad gäller de betyg som justerats efter prövning och som är daterade den 13 december 2023 uppger rektorn att han inte känner till detta och säger att det måste vara ett uppenbart fel.

Betygsättande lärare

Vid intervju med lärare och rektorn framgår att det vid betygsättning inte regelmässigt sker samråd med en legitimerad lärare om läraren som undervisar i kursen är olegitimerad. En lärare som saknar legitimation berättar att hen varit den enda läraren som undervisar i vissa ämnen och kurser varför det inte har varit möjligt att besluta om betyg i samråd med någon annan. Det har, enligt läraren,

funnits möjlighet att samtala med andra lärare som undervisar eleverna i andra ämnen. Vad gäller vem som ska skriva under betygs katalogen säger läraren att betygen nog ska skrivas under av en annan legitimerad lärare eller av rektorn.

Skolinspektionen har jämfört en förteckning över undervisande lärare med de betygs kataloger som inhämtats för läsåret 2022/23. I inhämtat material finns fyra exempel på betygshandlingar som en icke legitimerade lärare ensam signerat i betygs katalogen.

Rektorn uppger att det finns olika meningar om hur betygsättning ska gå till när läraren är olegitimerad och uttrycker att det vore bra om det blir avgjort hur det ska göras. Rektorn säger att han egentligen behöver se till att en behörig lärare involveras i bedömningen och att det behöver finnas en samsyn när betyget sedan sätts. Med anledning av att de på skolenheten har ett begränsat antal lärare är det inte alltid de lyckas med detta. I praktiken blir det inte alltid så att en legitimerad och en olegitimerad lärare bedömer tillsammans, berättar rektorn vidare. Enligt rektorn ska både den olegitimerad lärare och den behöriga läraren på något sätt skriva under betygen men det blir inte alltid att den behöriga läraren skriver på som den ska. Rektor berättar att det finns exempel där en olegitimerad lärare ensam har satt betyg.

Huvudmannen uppger i sitt yttrande i samband med kommunikeringen av underlaget ifrån tillsynsbesöket att rektorn, efter Skolinspektionens besök, skrivit ner skolans rutiner för vilka legitimerade lärare som ska sambedöma med respektive icke legitimerad lärare. Rutinen är, skriver huvudmannen förankrad med alla undervisande lärare och rektor kommer att följa upp att rutinen efterlevs.

Vid genomgång av inhämtade betygs kataloger framgår att skolans biträdande rektor, som enligt ingiven lärarförteckning är ansvarig lärare för gymnasiearbetet, ensam har skrivit under betygshandlingar för kurser i ämnena svenska som andraspråk, engelska samt samhällskunskap. I några fall har biträdande rektor skrivit under betyg tillsammans med en legitimerad eller en icke legitimerad lärare på skolan. I den stora merparten av handlingarna anges den biträdande rektor vara betygsättande lärare alternativt har även den icke legitimerade läraren även angetts vara betygsättande lärare.

Det framgår av betygs katalogen exempel på kurser i samhällskunskap som betygsatts av den biträdande rektor, trots att det är en annan legitimerad lärare som bedrivit undervisningen i kursen och som vid tidpunkten för kursens avslutande arbetade på skolan. Läraren, som enligt rektorn och elevers individuella studieplaner, undervisade i samhällskunskap läsåren 2021/22 och 2022/23 uppger att hen tror att de kurser i samhällskunskap, som biträdande rektor varit betygsättande lärare i, kanske förlängdes över sommaren, att eleverna gått på sommarskola eller att elever har genomgått prövning. Läraren uppger vidare att hen blev förvånad över att biträdande rektor har satt betyg i kursen.

Av inhämtad betygskatalog för kursen Servicekunskap, daterade den 13 juni 2022, framgår att nuvarande rektor tillsammans med en icke legitimerad lärare signerat betygskatalogen, trots att rektorn vid tidpunkten ännu inte hade påbörjat sin anställning vid skolan. Skolinspektionen har vid intervju med rektorn frågat vem som undervisade i kursen. Rektor uppger först att det var en icke legitimerad lärare som undervisat. När Skolinspektionen ställer frågan varför det av elevernas individuella studieplaner framgår att det både var en icke legitimerad lärare och en legitimerad lärare med behörighet i ämnet som undervisat berättar rektor följande. Det uppstod en konflikt mellan ordinarie undervisande lärare som är legitimerad och behörig i ämnet och den icke legitimerade läraren som hade undervisat i kursen. Konflikten gällde vilka kunskaper eleverna hade. Den ordinarie läraren ville inte skriva under betygskatalogen eftersom hen inte kunde stå för betygen och enligt rektor har de ännu inte löst frågan om betygsättning. När Skolinspektionens utredare frågar om hur det då kommer sig att rektor signerat betygskatalogen uppger rektor att han inte vet varför han skrivit under den.

Vidare framgår vid jämförelse av betygskataloger, individuella studieplaner och inkommen lärarförteckning att en lärare anlitad som konsult under läsåret 2022/23 undervisat i kurser i matematik. Läraren har i slutet av vårterminen 2023 signerat betygskataloger i Matematik 3c och Matematik 1c samt efter prövning justerat betyg (ovan beskrivet som betyg daterade den 13 december 2023). Rektor berättar att läraren tog över undervisningen i kurserna efter att en annan lärare slutat och att läraren arbetade på konsultbasis och inte var anställd av skolan.

Huvudmannen uppger i skriftligt yttrande i samband med kommunikeringen av underlaget ifrån tillsynsbesöket att huvudmannen i maj 2023 genomfört en utbildning för samtliga rektorer avseende betygsättning och betygskataloger. Bakgrunden var att huvudmannen under mars-april 2023 genomfört en granskning av gymnasieskolornas betygskataloger och noterat bristområden. Enligt huvudmannen har rektorerna tagit med sig informationen tillbaka till skolorna och förändrat arbetssättet för att säkra en rättssäker betygsättning. Huvudmannen uppger vidare att de i samband med Skolinspektionens tillsyn uppmärksammat att rutinerna inte sitter fullt ut eftersom felaktighet fortsatt förekommer i betygskataloger. Huvudmannen uppger även att skolan har uppdaterat rutinen gällande hur prövningar noteras i betygskatalogen.

Betyg ska sättas efter avslutad kurs

Skolinspektionen har tagit del av individuella studieplaner för elever som läser tredje året på Samhällsvetenskapsprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet, Ekonomiprogrammet, Handels- och administrationsprogrammet och Barn- och fritidsprogrammet.

Av individuella studieplaner för elever på Barn- och fritidsprogrammet samt Handels- och administrationsprogrammet framgår att betyg i flertalet kurser har satts flera månader efter att kurserna enligt individuella studieplaner skulle ha avslutats. Exempelvis skulle kursen Samhällskunskap 1a1 för elever på Barn- och fritidsprogrammet avslutats i januari 2022. Av individuella studieplaner samt inhämtade betygskataloger framgår dock att betyg för flera elever sattes först den 16 juni, den 23 juni samt den 10 augusti 2022. Varför betygssättning för flera elever i kurserna skedde först i slutet av juni respektive i augusti 2022 kan läraren inte svara på. Av individuella studieplaner för elever på Handels- och administrationsprogrammet framgår att kursen Samhällskunskap 1a1 skulle avslutats den 20 januari 2023. Av individuella studieplaner framgår att betyg sattes av undervisande lärare den 12 juni 2023. Ytterligare ett exempel gäller kursen Naturkunskap 1a1 för elever på Barn- och fritidsprogrammet där det av individuella studieplaner framgår att slutdatum för kursen var den 20 januari 2023 men undervisande lärare har satt betyg den 8 juni 2023.

I huvudmannens yttrande i samband med kommunikeringen av underlaget ifrån tillsynsbesöket uppges att lärare fått till sig från en tidigare skolledare att de skulle vänta med att sätta betyg för elever som behöver komplettera för att få ett godkänt betyg. Nuvarande rektor har, enligt huvudmannen lämnat information till lärarna om att betyg alltid ska sättas i anslutning till att kursen slutar enligt fastställd planering. Rektorn kommer framöver att tillse att det sker en extra kontroll av att samtliga kurser betygsätts i anslutning till kursavslut.

Särskilt beaktande av nationella prov

Vid intervju med skolans elever framgår att de flesta obligatoriska nationella prov genomfördes vårterminen 2023. I några kurser i matematik ställdes de nationella proven in och kurserna förlängdes. Eleverna uppger att de genomför samtliga delar av proven och att proven genomförs samtidigt som på andra skolor. Flera elever berättar att lärarna sagt att resultatet på de nationella proven inte kan sänka ett betyg, utan bara höja betyg.

Av Skolverkets statistik framgår att femton elever vid Fria Läroverken Norrköping gjorde nationella proven i Svenska 1 under vårterminen 2022. Av dem fick sedan 86,7 procent högre betyg på kursen än det sammantagna betyget av delmomenten på de nationella proven, vilket är att jämföra med de 42 procent i hela riket som fick högre betyg på kursen än på de nationella proven. I Svenska som andraspråk 3 gjorde 19 elever nationella proven och där fick 57,9 procent högre betyg på kursen än på det sammantagna betyget på de nationella proven medan snittet i riket var 33 procent.

Av inrapporterad statistik till Skolverket för vårterminen 2023 framgår att i kursen Svenska som andraspråk 3 gjorde 18 elever nationella proven och där fick 77,8 procent högre betyg på kursen än på det sammantagna betyget på de nationella proven medan snittet i riket var 31 procent. I Svenska 3 gjorde 17 elever proven

och där fick 41,2 procent högre betyg på kursen än på det sammantagna betyget på de nationella proven medan snittet i riket var 32 procent. För övriga nationella prov saknas statistiskt underlag hos Skolverket.

Lärare som bedömt de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk läsåret 2022 och 2023 berättar att de nationella proven är en viktig del i betygsättningen. Vidare berättar lärarna att det också finns kunskapskrav som inte provas men att proven ger en vägledning av hur eleverna ligger till. På frågan om varför cirka 60 procent av eleverna fick högre kursbetyg än provbetyg i kursen Svenska som andraspråk 3, under vårterminen 2022, svarar lärarna att det beror på att eleverna i så fall har visat kunskapsnivån på andra sätt. Eleverna på skolan är ambitiösa och vill gärna få höga betyg och kan ha visat sina kunskaper på andra sätt. Lärarna ger exempel på att det är vanligt att eleverna missar att källhänvisa och då faller hela provet. Det finns inte skäl att sänka eleverna för en sådan sak, berättar lärarna.

Vad gäller resultaten på de nationella proven i svenska som genomfördes under vårterminen 2023 berättar lärarna att det var svårt för eleverna i årskurs 3 och att proven inte gick som förväntat. Det var många elever som presterade sämre än de hade gjort tidigare och lärarna uttrycker att det var ett svårt ämne som behandlades i proven. Vidare berättar lärarna att de inte tycker att proven testar det som de borde testa. Därför blir det inte i överensstämmelse med det betyg som de sedan sätter på eleverna. Lärarna berättar också att deras elever har svårt att koncentrera sig och prestera vid ett sådant testtillfälle.

Rektorn uppger att alla obligatoriska nationella prov genomfördes under vårterminen 2023. På frågan om rektorn, för vårterminen 2023, har följt upp hur elevernas betyg och resultat från de nationella proven förhåller sig till varandra uppger rektorn att han ser att relationen mellan provbetyg och kursbetyg avviker såväl uppåt som nedåt. Vidare berättar rektorn att de generellt kan se att det finns en tendens till provskräck hos eleverna. Eleverna har stora prestationskrav och skolans lärare kan behöva arbeta med att förbereda eleverna bättre inför de nationella proven, fortsätter rektorn. Lärarna har kunnat förklara skillnaderna mellan kurs- och provbetyg för rektorn med att de haft lång tid av undervisning både före och efter de nationella proven där eleverna kan visa vad de kan. I svenska och svenska som andraspråk var det lyrik som var tema på de nationella proven och det är generellt sett ett svårt ämne men speciellt för skolans elever som kan ha svårt för språket, säger rektorn vidare. Vissa prov görs också tidigt på terminen och lärarna fortsätter att arbeta med eleverna ända till slutet av terminen.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar.

Av 3 kap. 16 § skollagen framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vem som beslutar betyg när mer än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från andra stycket för lärare som saknar legitimation.

Av 3 kap. 18 § skollagen framgår att betyg ska utfärdas skriftligt.

Av 3 kap. 19 § skollagen framgår att ett betyg som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av ett skrivfel eller liknande förbiseende får rättas av rektorn. Innan rättelse görs ska rektorn ge eleven och elevens vårdnadshavare tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövt. Vid rättelse ska ett nytt skriftligt betyg utfärdas och den oriktiga betygshandlingen om möjligt förstöras.

Av 3 kap. 20 § skollagen framgår att om den eller de som har fattat ett beslut om betyg finner att beslutet är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, ska denne eller dessa ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt. En sådan ändring får inte innebära att betyget sänks.

Av 15 kap. 22 § skollagen framgår att betyg ska sättas i ämnen. Betyg ska sättas när ett ämne är avslutat. Om ett ämne består av flera nivåer ska betyg sättas efter varje avslutad nivå i ämnet. När ett godkänt betyg sätts på en högre nivå i ett ämne med flera nivåer ska betyget anses omfatta lägre nivåer i ämnet och ersätta betyg som har satts på sådana nivåer. Betyg ska också sättas 1. efter genomfört gymnasiearbete och examensarbete, och 2. i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan.

Av 15 kap. 25 a § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2017/18:14, s. 26) anges bland annat att formuleringen att elevens resultat på det nationella provet särskilt ska beaktas vid betygssättningen understryker att resultatet på ett nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst.

Av 23 kap. 2 § skollagen framgår att med entreprenad avses i denna lag att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom

utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för enligt denna lag. Ett avtal om entreprenad får endast slutas under de förutsättningar som anges i 23 kapitlet i skollagen.

Av 23 kap. 7 § skollagen framgår att bestämmelser om vilka som får undervisa i skolväsendet finns i 2 kap. 13-19 §§ skollagen. I stället för vad som anges i 2 kap. 18 § får en lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § ändå undervisa vid entreprenad om undervisningen avser modersmål eller yrkesämne i gymnasieskola eller gymnasiesärskola, och läraren är lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

Av 8 kap. 1 a § gymnasieförordningen framgår att om fler än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas och bara någon eller några av dessa är legitimerade, ska betyget beslutas av den eller de legitimerade lärarna.

Av 8 kap. 1 b § gymnasieförordningen framgår att om ett betyg är beroende av två eller flera legitimerade lärares bedömning och dessa inte kan enas, ska betyget beslutas av den eller de av dessa lärare som har behörighet att undervisa i det ämne som betyget avser. Om ett betyg är beroende av en bedömning av två eller flera legitimerade lärare som är behöriga att undervisa i det ämne som betyget avser och dessa lärare inte kan enas, ska betyget beslutas av rektorn. Om ett betyg är beroende av en bedömning av två eller flera legitimerade lärare som inte är behöriga att undervisa i det ämne som betyget avser och dessa inte kan enas, ska betyget beslutas av rektorn.

Av 8 kap. 8 § gymnasieförordningen framgår att beslut om betyg ska dokumenteras i en betygs katalog. Med beslut om betyg avses beslut

1. att sätta betyg efter varje avslutad kurs och på gymnasiearbete eller efter provning, både när det gäller den som är elev i gymnasieskolan och när det gäller den som inte är det,
2. att sätta betyg efter varje avslutad kurs och på gymnasiearbete i anpassad gymnasieskola när det gäller den som är elev i anpassade gymnasieskolan,
3. att inte sätta betyg enligt 15 kap. 27 § eller 18 kap. 26 § skollagen. Sådana beslut markeras i betygs katalogen med ett horisontellt streck.

Av 8 kap. 24 § gymnasieförordningen framgår att en elev i gymnasieskolan har rätt att genomgå provning vid den egna skolenheten i alla kurser, grundskoleämnen och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. Detta gäller dock bara om 1. eleven inte tidigare har fått betyg på kursen, i grundskoleämnet eller på gymnasiearbetet, eller 2. eleven har fått betyget F.

Av 6 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog framgår att i gymnasieskolan ska beslut om betyg föras in i betygs katalogen i anslutning till att kursen har avslutats.

Betyg efter prövning i gymnasieskolan ska föras in i betygskatalogen i anslutning till prövningen.

Av 7 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. Det ska ske med en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden och om upphävande av direktiv 1999/93/EG, i den ursprungliga lydelsen.

Av 8 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att en betygskatalog ska innehålla

1. Skolverkets skolenhetskod,
2. skolform,
3. namn på huvudman, skolenhet och den kommun där skolenheten är belägen,
4. namn på eleven och elevens personnummer eller motsvarande,
5. namn och titel på den eller de som har beslutat om betyg,
6. namn på klass eller motsvarande, och i förekommande fall
7. namn på program och studieväg i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller namn på nationell profil och utgång i vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan.

Av 12 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att betyg efter prövning ska framgå av betygskatalogen. Om eleven har ett betyg i kursen sedan tidigare ska såväl det gamla som det nya betyget framgå.

Av 15 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att rättelser och ändringar ska anges i betygskatalogen. Om ett betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygskatalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad.

Av 16 § Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår att utdrag ur betygskatalogen från gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska innehålla de uppgifter som anges i bilaga 2 och vara utformade på det sätt som anges i bilaga 3 och 5 till dessa föreskrifter.

Av bilaga 2, del till Skolverkets föreskrifter om betygskatalog framgår, i del E. Kolumn för markeringar, att om ett betyg har satts efter prövning ska detta markeras med ett P.

Av Skolverkets föreskrifter för provning (SKOLFS 2016:17) framgår att bestämmelserna om betygsättning i 3 kap. och 15 kap. skollagen samt 8 kap. gymnasieförordningen gäller i tillämpliga delar vid provning.

Av 15 kap. 24 § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att vid betygssättningen ska betyg bestämmas med hjälp av de betygskriterier som har föreskrivits för en kurs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om betygskriterier. Regeringen har genom i läroplanen för gymnasiet (nedan Lgy 11) meddelat föreskrifter som hur betygssättningen ska gå till. Av Lgy 11, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg, framgår att betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för varje kurs. Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs.

Av betygskriterierna i ämnesplanen för Svenska 1 framgår följande; Eleven ska för att få betyget E i sitt arbete med viss säkerhet kunna värdera och granska källor kritiskt samt tillämpa grundläggande regler för citat- och referatteknik.

Av betygskriterierna i ämnesplanen för Svenska 3 framgår följande; Eleven ska för att få betyget E med viss säkerhet samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleven behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet.

Av betygskriterierna i ämnesplanen för Svenska som andraspråk 3 framgår följande; Eleven ska för att få betyget E med viss säkerhet kunna samla, sovra och sammanställa stora mängder information från olika källor och kan med utgångspunkt från detta skriva texter av vetenskaplig karaktär och andra texter. Eleven kan värdera och granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik samt i huvudsak följa skriftspråkets normer för språkriktighet. Eleven behandlar källorna på ett rimligt sätt och drar relevanta slutsatser utifrån källmaterialet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar att det finns omfattande brister i skolenhetens arbete med betygssättning under läsåren 2020/21, 2021/22 och 2022/23. Bristerna avser felaktigheter i betygskatalogen, att betyg inte har satts av undervisande lärare, att icke legitimerade lärare ensamma satt betyg, att betyg inte har satts i anslutning till att kurs avslutats samt att resultaten vid nationella prov inte har särskilt beaktas vid betygssättning. Mot bakgrund av nämnda brister bedömer Skolinspektionen att

det utgör en brist att rektorn inte har säkerställt att betyg satts i enlighet med skollagen och andra författningar. Bedömningen av bristerna utvecklas nedan.

Skolans hantering av betygs kataloger

Skolinspektionens utredning visar att det i de senaste tre läsårens betygs kataloger finns flertalet exempel på betyg som har justerats utan att det har angetts om det rör sig om en ändring, en rättelse eller en prövning. Det saknas vidare dateringar och underskrifter av gjorda justeringar av betyg på flertalet betyg i betygs katalogerna. Det förekommer också exempel på betyg ändrade med blyerts och betyg som satts och signerats med ett datum som vid Skolinspektionens tillsyn ännu inte passerat, vilket är anmärkningsvärt.

Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det viktigt att betygsdokument hanteras på ett korrekt sätt, vilket innefattar att betygs katalogen innehåller de uppgifter som den ska och att betyg signeras på föreskrivet sätt. Att betyg förändras utan att det uppges varför, av vem eller när betyget har ändrats utgör brister i hanteringen av betygs katalogerna som samtidigt är en viktig del av skolans myndighetsutövning. Av betygs katalogen ska framgå om ett betyg satts efter prövning och i sådant fall ska såväl det nya som det gamla betyget anges och det ska markeras med ett P i kolumnen för markeringar i utdrag ur betygs katalogen.

Betygsättande lärare

I skollagen och tillhörande författningar är det uttryckligen reglerat vem eller vilka individer som ska besluta om betyg under olika förhållanden. Skolinspektionen bedömer att betygssättningen på skolan inte uppfyller skollagens bestämmelser om att betyg ska beslutas tillsammans med en legitimerad lärare när den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas är icke legitimerad. Tillsynen visar att icke legitimerade lärare på egen hand har beslutat om betyg och signerat betygs katalogen. Tillsynen visar även att biträdande rektor själv eller tillsammans med en icke legitimerad lärare i flera kurser har beslutat om betyg och signerat betygs katalogen trots att det finns legitimerade lärare på skolan som enligt lärarförteckning, muntliga utsagor och elevers individuella studieplaner undervisat i kursen. Det har vidare framkommit att rektor signerat betyg som är daterade innan han påbörjade sin anställning hos huvudmannen. Det har enligt Skolinspektionen inte framkommit några sakliga skäl till varför rektor undertecknat betygshandlingen.

Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannen inte följer skollagens bestämmelser om vad som får överlämnas på entreprenad. Av utredningen framgår att en lärare som undervisat i och betygssatt flera kurser i matematik inte är anställd av huvudmannen, utan anlitas som konsult. Läraren har därmed varit i ett entreprenadförhållande till huvudmannen. Av skollagen framgår att det inom gymnasieskolan endast är uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen som får överlämnas på entreprenad (med enstaka undantag som inte är aktuella nu).

Undervisning och betygsättning i ämnet matematik får därmed inte utföras av en lärare som inte är anställd av huvudmannen. Att detta ändå görs är allvarligt eftersom eleverna därmed både undervisas och betygsätts av lärare som inte står under rektorns pedagogiska ledning eller omfattas av huvudmannens ansvar.

Huvudmannen har i sitt skriftliga yttrande bland annat uppgett att de under våren 2023 genomfört en kompetensutvecklande insats avseende bland annat betygsättning och betygskataloger och att skolans rektor därvid har förändrat vissa arbetssätt på skolan. Det faktum att Skolinspektionen konstaterat att det därefter fortsatt förekommer exempel på felaktigheter i betygsättningen (till exempel att obehöriga lärare fortsatt satt betyg själva utan samråd med behörig lärare) är anmärkningsvärt och tyder på fortsatta brister i skolans arbete med betygsättning.

Skolinspektionen finner därför inte skäl att ändra sin bedömning avseende de uppmärksammade bristerna utifrån det huvudmannen beskrivit om ett pågående arbete kring området betygsättning.

Betyg ska sättas efter avslutad kurs

Skolinspektionens utredning visar att betyg vid flertalet tillfällen inte har satts i anslutning till att kurser avslutats i enlighet med elevers individuella studieplaner utan först flera månader efter avslutad kurs, vilket inte är förenligt med författningarnas krav. I de exempel som Skolinspektionen har omnämnt ovan har det inte heller framkommit att det skulle röra sig om att rektorn beslutat att förlänga dessa kurser och därav skulle ha justerat elevernas individuella studieplaner.

Särskilt beaktande av nationella prov

Skolinspektionens utredning visar att en stor andel elever, under de senaste två läsåren, i ämnena svenska och svenska som andraspråk fått högre kursbetyg än det resultat de fick på det nationella provet. Den avvikelse som finns på skolan är stor i jämförelse med riket och framstår därför som anmärkningsvärd.

I intervjuer med Skolinspektionen ger elever uttryck för att lärare berättar för dem att nationella prov inte kan sänka utan enbart höja ett kursbetyg. Vidare ger såväl betygssättande lärare och rektorn uttryck för att de ser problem med de nationella proven i svenska och att använda dessa vid betygssättningen. Bland annat uppger rektorn att temat på de nationella proven 2023 var lyrik, vilket var ett svårt tema för skolans elevgrupp. Lärarna hänvisar också till att eleverna många gånger missat att källhänvisa vilket påverkar resultatet på det nationella provet. Lärarna menar att en sådan sak inte bör sänka elevernas kursbetyg i ämnet. Av betygskriterierna i ämnesplanerna för Svenska 1 och 3 samt Svenska som andra språk 3 framgår dock att elever för att uppnå godkända betyg bland annat ska kunna granska källor kritiskt, tillämpa regler för citat- och referatteknik.

Skolinspektionen finner utifrån det som beskrivits samt betygskriterierna i ämnesplanerna att det får anses sannolikt att skolan inte särskilt beaktar resultatet på nationella prov i svenska på det sätt som ska göras vid betygssättningen på enskilda kurser. Skolinspektionen kan konstatera att de nationella proven är noggrant utformade för att motsvara betygskriterierna i respektive kurs. På skolan har de nationella proven i svenska och svenska som andraspråk gjorts på våren och därmed i relativt snar anslutning till betygssättningen på respektive kurs. Elevers svårigheter med att klara de nationella proven kan således tala för brister i elevernas kunskaper i förhållande till betygskriterierna på kursen, något som får stöd i de uttalanden som gjorts om elevgruppen.

Om resultatet på de nationella proven inte särskilt beaktas vid betygssättningen kan det få som konsekvens att en orättvisa uppstår gentemot andra elever på andra skolor som genomför samma prov på samma svårighetsnivå i samma kurs. Att man på skolan inte särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättningen medför således risker för att man åsidosätter likvärdigheten i betygssystemet.

Rätten att gå om kurs

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av betygskatalogerna från de senaste tre läsåren framgår att det finns många elever som fått betyget F på skolenheten. I intervjuer uppger elever samstämmigt att de inte har fått information om möjligheten att gå om en kurs om de får betyget F. Eleverna säger att de däremot känner till elever som har fått gå om en hel årskurs.

Lärare uppger att om eleverna får F i betyg finns möjlighet att genomföra en provning. Lärarna känner inte till några elever som getts information om eller möjlighet att läsa om en kurs när de erhållit betyget F, förutom för de elever som läst om en hel årskurs. En lärare berättar att det kan ha funnits elever som tidigare gått om enstaka kurser, men att det i så fall rört sig om elever som läst ett fjärde läsår. En lärare berättar att det troligen är biträdande rektor, som också fungerar som studie- och yrkesvägledare, som lämnar information till eleverna om rätten att gå om en kurs.

Vid intervju med rektor framgår att det är rektor eller biträdande rektor som ger individuell information till eleverna om rätten att gå om en kurs. Elevers möjlighet att läsa om en kurs avgörs utifrån hur det fungerar sett till elevens övriga studiesituation, säger rektorn. Rektorn känner inte till någon elev på skolan som läst om en kurs sedan han tillträdde höstterminen 2022. Rektorn uppger att han inte heller gett någon elev information om möjligheten att gå om en kurs.

I huvudmannens yttrande i samband med kommunikering av underlaget efter tillsynen förtydligar rektorn att elever i låg grad getts möjlighet, eller informerats om möjligheten att gå om kurser vilket främst beror på schematekniska

svårigheter. Skolans nya provningsrutin bedöms därtill ge eleverna god möjlighet att nå ett godkänt betyg. Vidare uppger huvudmannen i sitt yttrande att skolan avser att tydliggöra för alla elever som fått ett F att denna möjlighet också finns.

Rättslig reglering

Av 8 kap. 23 § gymnasieförordningen framgår att en elev som har fått betyg på en gymnasiekurs innan eleven påbörjat gymnasieutbildning har rätt att gå om kursen och få ett nytt betyg på kursen i gymnasieskolan.

Av 9 kap. 1 § gymnasieförordningen framgår att om en elev inte har fått lägst betyget E på en kurs, har eleven rätt att gå om kursen en gång. Har eleven slutfört kursen två gånger och inte fått lägst betyget E får eleven gå om kursen ytterligare en gång, om det finns särskilda skäl.

En elev som inte har fått betyget E på gymnasiearbetet eller gymnasiearbetet i anpassad gymnasieskola har rätt att göra om arbetet en gång.

Om en elev har fått betyget F på en stor andel av kurserna under ett läsår får eleven, om det finns särskilda skäl, gå om också sådana kurser som eleven fått lägst betyget E på under läsåret.

Av 9 kap. 5 § gymnasieförordningen framgår att rektorn fattar beslut enligt 1, 2, 4 och 4 a §§ efter det att eleven och berörda lärare har fått yttra sig. Om eleven inte har fyllt 18 år ska även elevens vårdnadshavare yttra sig.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionens utredning visar att majoriteten av eleverna inte erbjuds att gå om en kurs när de har rätt till det, vilket är en brist. De enda elever som erbjudits att gå om kurser är sådana som läser ett helt extra läsår. Detta ska erbjudas alla elever som fått ett F i en kurs. Enbart omständigheten att skolan framgent avser att informera eleverna om möjligheten att gå om en kurs förändrar inte Skolinspektionens bedömning.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Fria Läroverken i Sverige AB:s verksamhet vid Fria Läroverken Norrköping uppfyller inte författningarnas krav vad gäller bedömning och betygsättning. Det finns därför skäl att förelägga Fria Läroverken i Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Del av område utan konstaterad brist

Prövning av kurs

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid intervju med skolans elever framgår att det är vanligt att provningar genomförs på skolan. Flera elever berättar att vid en provning provas hela kursens innehåll och missar eleven en del av provningen måste hela provningen göras om.

Av intervju med skolans provningsansvarige lärare framgår att skolan ändrat sina rutiner för provningar. Läraren beskriver förfarandet med provning och berättar att de först kartlägger vilka elever som har fått F. Läraren som undervisat i den kurs som en elev har fått ett F i tar fram ett provningsmaterial och hen som provningsansvarig informerar därefter elever om möjligheten till en provning. Provningsdelen delas upp i olika moment och omfattar hela kursens centrala innehåll. Innan en examination går provningsansvarig igenom momenten tillsammans med eleven och examinerar.

En lärare uppger vid intervju att de från hösten 2023 infört ett nytt arbetssätt med provningar. Lärarna uppger att syftet med den nya provningsrutinen är att eleverna ska ges möjlighet att visa sina färdigheter över tid. Lärarna lämnar provningsmaterial till ansvarig som tillsammans med eleverna arbetar med materialet. Därefter genomförs en examination som undervisande lärare sätter betyg i. I en provning ingår sex-sju olika moment beroende på vilket kurs som ska provas. Lärarna uppger samstämigt att de utgår från kursplanen och att alla delar i det centrala innehållet provas.

Rektor uppger att det genomförs en del provningar på skolan med anledning av skolans låga måluppfyllelse. Tidigare nådde omkring fyrtio procent av eleverna gymnasieexamen och många elever har med sig många F när de byter årskurs. Vidare berättar rektor att en ny provningsrutin infördes i augusti 2023 men vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn har ännu ingen elev genomfört provning utifrån det nya arbetssättet.

Rättslig reglering

Av 15 kap. 28 § skollagen framgår att den som vill ha betyg från gymnasieskolan har rätt att genomgå provning. Regeringen får meddela föreskrifter om provning.

Av 8 kap. 24 § gymnasieförordningen framgår att en elev i gymnasieskolan har rätt att genomgå provning vid den egna skolenheten i alla kurser, grundskoleämnen och det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. Detta gäller dock bara om 1. eleven inte tidigare har fått betyg på kursen, i grundskoleämnet eller på gymnasiearbetet, eller 2. eleven har fått betyget F.

Skolinspektionens bedömning

Av Skolinspektionens utredning framkommer att Fria Läroverken Norrköping inför höstterminen 2023 har förändrat sina rutiner gällande provningar. Av intervjuer med såväl lärare som rektor samt ingiven provningsrutin för skolan framgår att en provning omfattar samtliga centrala delar av kursen. Av ovan redovisade omständigheter framgår att Fria Läroverken i Sverige AB inte bryter mot bestämmelserna när det gäller provning av kurs. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

På Skolinspektionens vägnar

X Frida Eek

Enhetschef
Signerat av: Frida Eek

X Elina Eliasson

Föredragande
Signerat av: Elina Eliasson

I ärendets handläggning har även Linda Lundberg medverkat.